

Postal de Bretanya a l'hivern

EMILI BOIX-FUSTER | Actualitzada el 15/03/2014 00:00

Dies rúfols, grisos, d'hivern atlàntic, pels carrers de Bretanya, sota xim-xims inacabables. Faig una visita a la Universitat de Rennes, la capital bretona, per explicar què caram fem amb les llengües a Catalunya. És una sessió molt ben organitzada per Montserrat Casacuberta, que amb empena i cordialitat hi lidera l'ensenyament del català. Em porta a sopar amb bretonistes i m'amaro del país, per anar més enllà dels tòpics fantasiosos dels menhirs, els dòlmens i el mag Merlí, i així poder entendre una mica el país que m'acull i poder aprendre els uns dels altres. La cultura bretona també és la de navegants com Jacques Cartier, novel·listes com Jules Verne o propagandistes del nacionalisme republicà com Ernest Renan.

Sovint trobo senyals de bretonitat (la bandera blanc-i-negra, Gwenn-ha-Du, llibres sobre *le patrimoine* o músiques i festes cèltiques), més enllà de les inevitables *crêpes*. Però poca llengua. El darrer baròmetre de l'opinió bretona (*Ouest-France*, 2-II-14) informa que només un 6% de la població parla bretó i un 9% l'entén. Pocs infants poden anar a les escoles Diwan (bressol, en català), amb immersió en bretó però sense suport públic. Hi ha alguns topònims escadussers en bretó, promoguts per l'Oficina de la Llengua Bretona. I encara hi ha baralles ortogràfiques entre els bretonistes, que paralitzen els esforços per salvar o recuperar la llengua. Una llengua sense poder polític perquè la bretonitat té poca representació electoral. El Partit Bretó, per exemple, que arbora la consigna "Per una Bretanya emancipada, ecològica, solidària i emprenedora", va obtenir un 1,08% dels vots a les eleccions legislatives franceses del 2012. Caldrà veure què trauran en les municipals previstes per a finals de mes.

Aquesta bretonitat no amenaça la unitat uniforme i granítica de la República Francesa. I quan ho fa una mica, la resposta és contundent, des de la dreta i l'esquerra, ensepegant amb els tòpics de la Revolució Francesa quan els jacobins denunciaven que la barbàrie parlava bretó. Aquest és el cas de la mobilització dels Bonnets Rouges (barrets vermells), un moviment transversal contra les càrregues fiscals (una ecotaxa) i a favor dels pagesos que s'ha manifestat sovint des del 2013, tot brandant (anatema!) la bandera bretona. Fa unes setmanes justament l'Assemblea Nacional Francesa debatia si França havia de signar la Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries. Des de *Le Figaro* (29-I-14), el diari conservador, rebutjaven frontalment que França s'hi adhereixi repetint els mots d'ordre dels revolucionaris que exigien "l'ús únic i invariable de la llengua de la llibertat en una República una i indivisible". Des de l'esquerra, amb un esperit homogeneïtzador ben semblant, Jean-Luc Mélenchon, copresident del Partit de l'Esquerra francès, escriu al número de febrer de *Bretons* (una revista intel·ligent sobre cultura i societat bretones en francès) tot tirant amb bala contra qualsevol vell·leïtat regionalista. La revista porta el titular, ja ben significatiu, de "Són els bretonistes uns reaccionaris?", i Mélenchon hi reflecteix la vella confusió, també estesa al sud dels Pirineus, entre la igualtat de drets i la igualtat de trets: tenir els mateixos drets com a ciutadans no hauria d'obligar a ser igual culturalment. Mélenchon, malgrat que se les dóna de culte, no es pot ni tan sols imaginar una societat plurilingüe, i ataca el bretó com a reminiscència feudal, tot invocant tant el passat dels *chouants* (insurgents monàrquics contra els revolucionaris francesos) com el dels *collabos*, els bretonistes col·laboracionistes amb els ocupants alemanys durant la Segona Guerra Mundial: "Si jo vingués a viure a Bretanya, obligarien els meus fills a aprendre bretó? Feu broma? La llengua francesa ha estat unificadora. Quan Francesc I decideix que és la llengua dels francesos, és una veritable revolució. Els feudals no hi estaven d'acord: la diversitat lingüística era l'única manera que tenien de confinar els seus serfs. Uns diuen que la solució a tots els problemes, el paradís a la Terra, seria que tothom parlés el dialecte de la seva part. Però no: això seria una eina de dominació terrible! M'ensenyareu el bretó per comprar el pa i l'anglès per parlar la nova llengua mundial? Aquest és el somni?" Torno a Barcelona. En el vol lleigeixo la traducció de l'himne bretó: *Bro gozh ma zadoù* (vell país dels meus pares). També serà el país dels fills?

